

BANATUL

REVISTĂ CULTURALĂ

Director : A. Cofruș.

CUPRINSUL:

Arhim. P. Morușca : Hristos se naște.

A. Cofruș : Cuvinte către țaran. Minerul (versuri).

Em. Bucuța : Lotca între nuferi.

Tiberiu Vuia : În drumul meu, de unul singur.

Ce departe-mi ești.

Ion Mehedințeanu : Nașterea primului „om”.

Al. Negură : Domnișoara Anicuța Tatomir.

Ivan Vazov : Steaua (trad. din bulgărește).

— Insemnări —

ANUL II. - 1927.

✧ No. 11. ✧

EXEMPL. 30 LEI

Hristos se naște...

Nota dominantă a săptămânei din urmă a fost bucuria generală, ce a stăpânit sufletele. Ea a crescut sporind cu fiecare zi, până s'a desăvârșit în ziua praznicului. Este întâi de toate bucuria copiilor. La țară, în largul cuprins al satelor noastre de țărani, copiii își potriveau cu înfrigurare bucățile de hârtie în culori vii, pe *steaua* cu clopoței, sau pe coifurile de *crai*. Tineretul a creiat de cu vreme atmosferă de Crăciun, prin răsunetul colindelor, menite să ducă pela casele de creștini solia dela ieslea din Betleem. Bucuria nu e numai a copiilor, ci și a celor mari. Până și meșnegii, într'un zîmbet blăgin, își șterg o lacrimă, sub vraja amintirilor din tinerețe. În orașe e și mai mult freamăt. Senzația praznicului mai pronunțată: Mamele preocupate de darurile, pe cari le vor face copiilor; aceștia își frământă și ei căpușorul lor sglobiu, cu ce semn să răsplătească dragostea părinților. Fetite mai răsărite lucrează în taină, cu zor aprins, la darul cu care vor să-i surprindă.

Bradul munților noștri s'a strecurat tiptil-tiptil din târg pela casele oamenilor, ca să sprijinească podoaba *pomului de Crăciun*. E un obicei strein de neamul nostru, dar frumos și'n deosebi educativ. Nici un alt prilej nu aduce atâta duiosie în casă, atâta căldură în familie, împreună simțire și bucurie comună. Nu se revarsă mai din plin dragostea unora către alții ca tocmai sub ploaia de lumină feerică, în jurul pomului, din seara de Crăciun.

Nu-i suflet de om să nu se cutremure în seara aceasta, să nu simtă fiorii de bucurie, pe care îi răspândește noaptea sfântă, an de an. Și cei năpăstuiți de soarte și cei ce sufer în lipsuri și se zbat în dureri, se mângâie și ei. Gândurile îndreptate spre Maica Preacurată, care nu găsește loc în casă, și-i nevoită să-și aștepte ceasul binecuvântat al nașterii, într'o peș-

teră, ușurează greul sortii unei văduve sărmane și lipsite; povestea duioasă a pruncului culcat pe paie reci, afară, în ieslea debitoacelor, face să adoarmă cu zîmbet senin copii flămânzi, cari nici în această seară n'au avut bucata de pâine. Toți faliții vieții și cei ce se zbat în ghiarele păcatului, târându-și existența prin locuri și localuri scabroase, se înviează sub vraja amintirilor dulci ale copilăriei nevinovate; în ziua acesta mare, tresar la li-cărarea unei raze de nădejde într'o reculegere...

Lumina, care a răsărit lumii departe, în Betleemul Iudeii, încălzește, înviează toată suflarea, până la marginile pământului, căci este marea sărbătoare a creștinătății.

„Cuvântul trup s'a făcut și s'a sălășluit intru noi. Fiul lui Dumnezeu s'a pogorit din cer pe pământ și s'a născut din Preacurata Fecioară Maria, prin umbrirea Duhului sfânt. A doua față din Sf. Treime, a luat trup omenesc, împreunând în chip tainic firea omenească cu cea dumnezeiască, fără ca dumnezeirea să sufere și nici firea omenească să se schimbe.

Milostivirea Tatălui trimite în lume pe Fiul pentru satisfacerea dreptății dumnezești jignite; Il dă jertfă pentru împăcarea omului cu Dumnezeu, pentru reinălțarea lui și redobândirea chipului și asemănării Sale, schimonosite prin păcat. Jertfa Lui ne repune în starea de fii și moșteni ai Impărăției cerești, din care am fost izgoniți, pe urma păcatului strămoșesc.

Aceasta este învățătura Bisericii dreptcredincioase și marea taină a Creștinătății. Ea trebuie crezută și nu speculată, după metodele îngâmfărilor pseudoștiințifice, cu cari îi place lumii de azi să se falească. Ea dă sancțiune indiscutabilă și valoare dumnezeiască învățaturii, faptelor și minunilor, săvârșite de Isus Hristos, în cursul vieții Sale pământești.

* * *

Cu 19 veacuri și mai bine în urmă, viața sufletească a omenirii ajunsese la un punct mort.

Jidovismul, cu pretenția de a fi păstrat singur ideea curată a unui Dumnezeu adevărat, prin formalismul său sec, încătușase cu totul sufletele. Legând omului de mâni și de picioare lanțurile grele ale împlinirii unor îndatoriri din afară, fariseismul jidovesc a sugrumat viața sufletului din lăuntru.

Neamurile păgâne, la rândul lor, perduseră cu desăvârșire cunoștința adevăratului Dumnezeu și conștiința originii omenești. Robiți de patimi și de plăceri, alimetate de un egoism bolnav, cei tari monopolizaseră domnia asupra vieții și morții celor mulți, cari gemeau sub povara sclavajului. Bărbatul disprețuia pe femei, socotindu-o nevrednică să-i stea alături; părinții își prețuiau copiii numai în măsura folosului, pe care li-l puteau aduce, sau intrucât le satisfăceau orgoliul mândriei părintești; cei bogați duceau o vi-

ață de lux nebun și de risipă exuberantă, pentru ca astfel să-și mințească conștiința, să-și acopere golul din inimi și să-și alunge pustiul din suflete. Iară mulțimea, lipsită de conștiința demnității de om, se mulțumea să ceară pâine și spectacole în apus, sau să-și târască zilele în trândăvie și moliciune în orient, când nu era pusă în mișcare de biciul stăpânului fudul.

Intreaga omenire trăia o viață de nemulțumire. Nici Roma, cu puterea ei de cucerire și dominare a lumii materiale; nici Atena, cu frumusețea artei sale și cu înțelepciunea filosofiei ei; nici Ierusalimul, cu mândria superiorității sale de cetate veșnică a poporului ales, nu mai erau în stare să dea noi impulsuri de viață sufletelor chinuite de îndoială, de decepții, de rătăcirii. Nu mai aveau puterea de a lumina cărările vieții, acoperite de ceață; nu mai puteau inspira concepții pentru o nouă viață, de emancipare de sub robia materialismului crud, a nesiguranței și a neliniștei.

Din rătăcirile și potignirile miilor de ani se ridica ca un oftat dureros speranța și doririle oamenilor, bătând cu putere la poarta cerului, ca să se deschidă și să roueze mântuirea. Lacrimi multe au udat pământul în cursul veacurilor de așteptare, până ce credința și nădejdea într'un *Dumnezeu-mântuitor* s'a prefăcut în strigare mare, înălțându-se de pe pământ la cer, de unde putea să fie așteptată izbăvirea.

Și a venit. La plinirea vremii se pogoară Fiul lui Dumnezeu pe pământ și cu el *lumina, adevărul și viața*.

O știm aceasta și o mărturisim și ne închinăm cu credință; o știu și creștinii cu numele și nu o pot tăgădui nici cei ce se închină, printre creștini, altui duh, decât acela al lui Hristos: Jidovii, Mohamedanii... Și ei se bucură de rezultatele civilizației umane, de cultura și progresul, la începutul cărora stă Copilul din ieslea dela Betleem. Da, steaua dela răsărit a răsărit pe seama tuturor și ea nu mai apune. Dacă acum n'o mai vedem nici unul cu ochii, ea totuși răspândește mai multă lumină și căldură în lume, mai multă viață decât soarele, pe care îl vedem în toată ziua.

Corul îngerilor și cântarea păstorilor din câmpul Betleemului au fost cântecul de leagăn pentru viața nouă, ce și-a luat început pe pământ, dela această dată. Isus i-a dăruit bazele reale, pe cari avea să se clădească cu trăinicie.

Isus s'a făcut adevărată *lumină lumii*, ca cei ce I-i urmează să nu umble în întunec, ci să aibă lumina vieții; să fie fii ai luminei. Și lumina venită dela oameni e ceva. Se aseamănă unei mici lanterne care luminează și ea în vreme de noapte. Dar lumina lui Hristos este strălucitoare ca soarele, ce se revarsă până la marginea orizontului, luminând totul. Cine fuge de întunec și iubește lumina va năzui din răputeri spre dătătorul de lumină.

Hristos, ca nimeni altul, a dat pilda de bunătate și iubire de oameni, din

care a purces *umanitarismul*, cu toate binefacerile sale, de care s'a umplut pământul. El a adus între oameni *egalitatea și frățietatea* spunându-le prin Apostolul său: „toți fii ai lui Dumnezeu sunteți prin credință întru Hristos Isus ...nu este nici Judeu nici Elin, nu este rob nici slobod, nu este parte bărbătească nici femeiască, că voi toți una sunteți... (Gal. 2. 26-8). Iată, vestindu-se lumii acea frățietate generală, pe care o caută atâția și azi pe cărări așa de osebite, dar pe care nu vor afla-o decât în duhul lui Hristos, care dela început i-a făcut pe ceice au crezut „o inimă și un suflet și aveau toate de obște” (Fapte 9. 32.)

Isus ne-a învățat adevărata *libertate*, libertatea ordinei și nu a răsvrătirei, a semeției. . . libertatea prin adevăr și dreptate. „Veți cunoaște adevărul, și adevărul vă v'a slobozi pe voi” — ne spune prin gura evanghelistului Ioan (8.32).

Lumină, adevăr, egalitate, frățietate, libertate... iată condițiile progresului și ale civilizației umane, pe cari *le aduce* Hristos omenirii, dar de Crăciun. Ii întinde mâna să se ridice pe culme, și-i îndreaptă privirea spre adevărul ei țel, dându-i puterea să se reculeagă, să se renască.

*
*
*

Dar ne aflăm noi oare pe culmea luminoasă, cu aer curat și mireasmă proaspătă, unde a voit să ne ridice Isus cu nașterea Sa, cu învățătura Sa, cu jertfa Sa? Aspectul vieții publice, raporturile sociale dintre oameni, traiul individual al creștinului de azi, mai degrabă fac mărturie de niște creștini cu numele, cari își fărâmițează zilele în intunrecul unui fel de păgânism al patimilor și în pustiul iudaismului fariseic și sterp. Concepții de viață eronate, credințe deșarte, rătăcirii sociale și vinovății individuale se întâlnesc la toate colțurile. Suntem robi ai plăcerilor și mai ales robiți materialismului cras, al unei vieți nestăpânite. Simțim cu toții răul, îl mărturisim și-l osândim fără rezervă. Dar n'avem puterea de a ne reculege și îndrepta prin puterile noastre. Valul de nemulțumire și de neliniște, și azi ca și în vechimea depărtată, se cristalizează într'o dorire, într'un oftat după un izbăvitor. Adevărat și azi, ca și atunci, cei mulți caută după un *mântuitor politic*, și nu bagă de seamă că alături, în peștera dela Betleem, s'a arătat singurul Mântuitor. El ne cere însă prefacerea mentalității noastre curente în spiritul și după doctrina Sa izbăvitoare. Fără de aceasta nu este mântuire.

Pentru noi toți; și pentru fiecare în parte, se naște Isus. Praznicul ne cheamă să ne plecăm genunchii în rugăciune cucernică, alături de păstori, în fața ieslei; să-i ducem daruri împreună ce magii: aurul inimilor noastre inspirate de dragoste curată, tămâia gândurilor noastre creștinești, însoțite de smirna faptelor de milostivire către cei nevoieși.

De ți-ai făcut o haină nouă de sărbători și te duci la biserică, așa din dedare, să asisti la o sfântă liturghie și să ascuți o predică, încă nu poți spune că ai plecat în căutarea Împăratului nou-născut. Ori doară nici nu te mână gândul și dorul să-l cauți? Nu vrei să-l întâlnești, poate de frică că te va privi drept în ochi și va pătrunde în adâncul tănuit al sufletului tău și te va osândi?

De nu te poți hotărâ să pleci în căutarea Domnului, gătește-te să-*ieși* într-o împințare măcar. Vine El la tine. Când i-ți vine un oaspe mare nu-l aștepți cu nepăsare. Se cade să-I gătești calea, să smulgi rădăcinile urei, să tai spinii vrășmașilor, să înlături din drum pietrele grele ai îngâmfărilor, să nivelezi pârăele nedreptăților netezindu-i drumul.

„Iată stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul meu și va deschide ușa, voi intra la el...” (Apos. 3. 20.). La ușa inimii fiecăruia bate Hristos în aceste zile. Ascultă cu încordare de I-se răspunde să între. Harul lui Dumnezeu ne cercă puterile sufletului, ca să ne apropie iarăș de Tatăl.

Să poate să nu-I răspunzi? Să nu ascuți bătaia mânuței de copil fraged și să nu-l primești, cum n'a fost primit în casă la Betleem? Prea ar fi mare cruzimea.

Dar poate nu ești acasă! Viața lumii de azi prea se trăește în afară de casă, Il afli pe creștinul vremilor noastre ori unde, numai acasă nu; viața se petrece în afară de casă și în afară de sine însuși. Oamenii trăesc o viață pur externă. Ne atrage promenada, târgul, teatrul, cinematograful, localurile de distracție și de petrecere. Clubul politic, cafeneaua, masa de joc adună pe mulți. Și nu numai bărbați... Acolo sunt și femeile, mamele... Iar copiii? Ei rămân ai nimănui acasă. Câți n'au nici casă! Au ei adăpost de frig și de ploaie, loc unde să-și plece capul spre somn, dar n'au o casă; nu trăesc o viață casnică, nu se simt bucuroși acasă, nu găsesc aici cuib cald, fericire și mulțumire. Viața externă atrage și cere să fie servită cu îmbelșugare. Călăuza e dorul de înbogățire, setea de ban care poate da plăceri și satisfacerea pasiunilor. Unul e om învățat, profesor luminat, artist cu faimă, avocat cu trecere, funcționar cu situație, neguțător și industriaș mare ori și numai poruncitor de rând, fiecare vrea să trăiească, după împrejurări, o viață în stil mare, să fie văzut în afară. Așa cred creștinii vremurilor noastre să ia folosul vieții: că sunt pretutindenea, numai acasă nu!

Și câtă vreme lipsești de acasă paiangenii năpădesc colțurile și-și întind pânzele în voie. Pravul și pustiul se încuibă acolo, de unde lipsesc oamenii. Așa pustiul și gol e sufletul omului de azi. Inzadar bate la ușă Isus, nu este nimenea acasă. Casă pustie și nimeni nu aude și nu răspunde...

Or, de te-ai întâmplat să nu *ieși* încă, să fii acasă, poate intra oare Isus la tine? Dacă nu priveghezi cu unt de lemn în candelă, ci dormitezi

cu ușile zăvorâte și cu perdelele lăsate; ori dacă zgomotul preocupărilor vremelnice te azurzește, nu vei putea lua seama, când El Îți bate la ușă. Ori dacă casa ta nu e curată, Domnul nu intră. Nu înțeleg o aerisire, o prăfuire de sărbători. Isus simte dacă atmosfera din lăuntru este curată de miasmele neînțelegerilor, de otrava vrajbelor... Dacă în pragul casei tale stă proptită necinstea și'n lăuntru se desmeardă necredința ocrotind cuibul cald al unei vieți laxă... Hristos nu intră, nu poate intra. Și atunci casa și viața creștinului rămâne și pe mai departe pustie, lipsită de lumina cerească, de darul și binecuvântarea, pe care Nașterea Domnului vrea să o aducă în casa omului.

Aceasta este chemarea Crăciunului: să ne întoarcem acasă, hotărâți să punem rânduială în inimi și în suflet, să îndreptăm ce-i strâmb în noi, să izgonim ce-i comun și josnic în gândurile, în vorba și în făptuirea noastră; să netezim ce-i zgronțuros în caracterul nostru, să înlăturăm tot ce-i demățat și colțuros în purtarea noastră; să dărâmăm munții patimilor, să umplem cu faptele milostivirii creștinești păraele nedeptăților omenești, cu simțul nostru social să nivelăm surpăturile zguduirilor sorții ca să gătim calea Domnului, să netezim cărările de intrare Dumnezeului nostru.

Primit cu vrednicie. El nu va întârzia să ne spună și nouă: „Astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia...”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Arhim P. Morușca. ✓

Cuvinte către țaran.

Acest petec de pământ bun rău,
e-al tău!...

ară-l, samăna-l, seceră-l spornic,

fi-i slugă și stăpân statornic

și apară-l, de-o trebui cândva,

cu toată vinjoșia ta:

cu pușca, cu coasa, cu sapa,

sîngele vrăjmașilor ce-or vrea

să ți-l ia,

să curgă pe 'ntinsu-i ca apa!...

tu l'ai udat cu lacrimi și sudori
și l'ai muncit subt sori dogoritori...

veacuri dearîndul,

te-ai încovoiat pe el arîndu-l și săpîndu-l

pentru grofițe albe, pentru grofi semeți, sătui,

pentru ciocoi desfătarnici ai pământului...

de pe el grămezile de aur al grâului

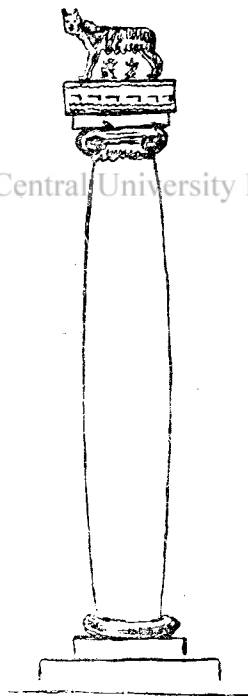
s'au scurs spre depărtări ca apele râului...

tu singur ai rămas aci, legat de sapă și de plug:

piatră grea, neclintită, suht ape ce fug...

din întâii vremurilor zori,
e-al tău de mii și milioane de-ori
petecul acesta de glie,
și-al tău o să fie
pe vecie,
dacă-l vei ști munci
și răscoli
și apăra
cu toată truda și răbdarea și dirjenia ta!...

A. Cotruș.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Minerul.

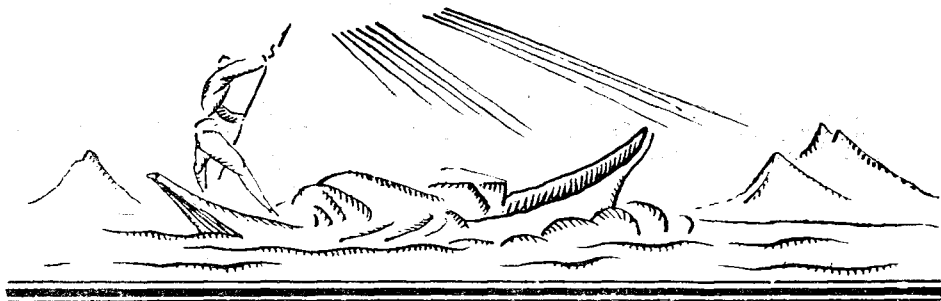
Io,
Ion Ciura,
neam de mineri rumini,
flămînd, fără lucru de nouă săptămîni,
ca un strigoi
vreau să plec dintre voi...
cu brincă oblică
mi-am făcut cea din urmă pită
din dinamită...

Mîine, în nici o prăvălie,
nu va mai cere pe datorie
minerul Ion Ciura...
își va închide singur, pentru vecie,
gîndul și gura...

De cele pămîntești, fără plîns, mă desbaer,
și rece ca de piatră,
cu rinza-mi: cătea ce mușcă și latră,
stau gata trupul să mi-l risipesc în aer...

A. Cotruș.

Lotca între nuferi.

(Sfârșit.)

Atunci el a dat dosul la băiat, i-a luat fluerul și a plecat cu oile în pădure, mare că opt pădurari pe cai și nu-i dădeau de rost. Li tremurau mâinile. Și s'a trezit cântând. Iar când s'a întors spre toamnă și l-a întâlnit pe On, i-a zis: „Mă, Oane, ia cântă, mă cu flueru'!” Și On de colo: M'ai lăsat adormit, când te-ai dus astăvară, și mi-a furat cineva flueru'. Cu ce să cânt? „El a scos atunci fluerul și i l-a dat: „Na, mă, flueru'! Mi-era că-ți-l ia cineva și l-am băgat în curea.” Lui On i-au răs odată ochii, l-a șters cu mâna pe suflătoare, l-a pus la gură și a cântat cum știa el. Dar după On a luat el fluerul și a cântat. On a rămas cu o mână la gură și alta la inimă. A tăcut el, dar On tot nu și-a venit în fire. Și se țineau pe urmă toți după el, să le cânte.

Păcâind mereu și potrivindu-și cu degetul mare jarul din lulea, Moș Miei trecea și la altă vorbă. El ne povestea cum lumea numai de curând s'a așezat și că înainte, când nu erau împărțite pământurile, dacă nu-ți plăcea într'un loc, numai ce plecai. Invoiala veche dinaintea lui Cuza era din zece una: nouă grămezi de porumb lua omul și arendașul o grămadă; din zece dovleci, românul nouă, el unul; din zece ocale de fasole, tot așa. Invoiai oaia doi bani pe an și boul opt, pe care îi făceai muncă. Venea isprăvnicelul de seară și striga: „măine de clacă, mă!” Om mare, o zi opt bani, iar copiii, cum era ăla de s'a luat după oaia perceată, care s'a înconducat vântului, o zi doi bani. Trăgeam boii de funie la rariță, și

luam un sfaņ. Azi alergi tu, aleargă ăla, și nu mai poți să nojești nimic în casă,

În locul Flămândeii de-acuma, s'o cuprinzi cu palma, era un sat mare. Un cap al satului sta la Cioranu, spre Gostin, și altul aici, la gura Nebunului. Azi nici pe pieptul oamenilor nu se află cruce, necum sus pe o casă a lui Dumnezeu. Dacă moare cineva îl încarcă pe lotcă și-l duc la Prundu. Iarna e vai de ei, când viscolește, ghiața e crăpată și umblă lupul. Atunci era o mânăstire chiar după pădure, peste ăstrov, în curtea logofătului. Piatra pristolului stă trănită la poartă, sub duzi, dar nu mai știe nimenea că a fost lucru sfânt. Cu moaștele ei s'a făcut biserica din Greaca. Altă biserica era la Plopșori pe Poeneanca, peste Călugăreasca. Mai se pomenau și acolo stâlpi de piatră, acum ruți și prăpădiți.

Dunărea bătea pe acea vreme mai mult în malul bulgăresc. Dar a venit într'o iarnă un năboiu mare, s'a rupt ghiața și s'a pornit zăporul. I-au zis zăporul lui Călin, după un cioban cu sute și sute de oi și vite care i s'au înecat atuncea toate, afară de un taur. Oamenii, câți au putut au fugit din luncă și s'au așezat sus, pe unde toate satele sunt făcute de acei Flămânzeni, Pietrele, Puenii, Prundu. Când a venit el, zicea lumea „Uite cinci ani de când au părăsit oamenii locurile de aici!”

Despre viitor și cele veșnice, Moș Mii n'are nici o grijă. El știe că au să se scoale când va veni scriptura încă doi împărați, unul dela Răsărit și altul dela Asfințit. Și au să se lupte între ei, și care va rămâne, rămas va fi, peste tot pământul un împărat și-o lege. După el nu va mai fi decât a doua venire. Atunci are să dea o ploae cu sânge și să se aprindă pământul, și să ardă de nouă coți cât e spurcat de când n'au mai umblat pe el Dumnezeu cu Sfântul Petre. Și mai auzeam de furtună care ia cenușa și o face munte; de apa care cade din cer și spală pământul; de arhanghelul care buciună și se trage apa; de ciupercile care răsar vetre, de sărindarele și făcliile date acum de oameni la călugări și schimbate acolo în adăposturi: patru sărindare aici, patru pereți acolo. Și iar de o furtună care ia muntele de cenușă și-l presară peste ciuperci, iar ciupercile sunt suflețe. Și omul se face iară, și trăește omul trei sute de ani, în mijlocul roadelor și dulcețelor de mai înainte.

„Și atunci se coboară și Dumnezeu pe pământ și umblă. Astea le mai adăstăm acuma, câți ani or mai fi!

Înainte să se lase umbra și să se întărească țăntarii l-am lăsat pe Moș Mii. Dormea pe pânțee, cu fruntea lui bătrână proptită în pumnii. Traista de blană roșie de ied îi stătea sburlită pe spate, ca un colț de greabăn de faun vechiu ascuns rău sub cămașă. Fluierul l-avea alături. Din cenușa focului, un nod de lemn păstrat încă, fumegea încet, un fir

lung și alb, argintat puțin ca un joc de solzi când intra și se pierdea dincolo de frunzar în soare.

Un dulău flocos, alb și vânăt, așezat pe labe, îl privea ager.

Prin somnul lui se apropia poate una din turmele acelea care poposeau pe vremuri în baltă, cu sute și sute de oi behăitoare, cu zece măgari încărcăți, cu câinii pe delături cu limbile scoase, și cu ciobanii abia deslușiți prin pulbere, cum își repezeau după picioarele cârlanilor ciomegile cu cârlige de argint. El îi aștepta între berbecii lui, cu colanele de tălângi și clopote, puse, cum îi plăcea să se plimbe câte odată prin pădure, cu palma streășină la ochi și cu fluerul în cealaltă mână. Sunau berbecii din tălângi, cânta codrul cu mierle, cu cintizoi, și nuci, dar pulberea nu se apropia mai mult, ciobanii nu soseau, turmele nu puteau să-i ajungă. Îl dureau ochii sub streășina palmei, și alaiul acesta mocănesc lăsat din munte ca o amintire de tinerețe și de basm rămânea locului.

El era pesemne de ceastălaltă parte și rupt de ei pentru totdeauna.

Flămânda scădea îndărăt. Duzii, ulmii și sălciiile ei începeau să se facă una cu falnicele acoperișuri de frunză ale pădurilor dimprejur. Topila, în care lopețile se afundau în măsură, ne întâmpina cu stuful ei tânăr, în maldăre de verde mai deschis al trestiei, și de verde mai închis al țipirigului și papurei. Smocuri de vetriță uscate, de anul trecut, sau de spetează și de osul iepurelui zgăriau pânțelecele lotcii. Înăuntru, în apă, se clătinau ca niște vietăți frunzele de pasă, care face rădăcină un fel de nucă dulce, de ardeul porcului și de plută mărunțică galbenă. Dela cârmă, Ion, vânător pătimaș, cel mai bun ochitor ai bălții, ne înșiră locurile și le colora cu amintiri și pășanii :

„Uite, unde e lișițarul ăla breaz începe Comasca, o gărlă care iese din Dunăre la trei kilometri la deal de Gostin, se încolăcește pe aici și se varsă în iezor după lacul Plămâna.

„Nu e găinușă, e lișiță ! Nu vedeți că are creastă albă ? Găinușă o are roșie, și o carne fără nici un miros de baltă, dulce parc'ai mânca porumbiel. Cum se plimbă și se întoarce ea de fudulă ! Ia să am pușca, ați mai prinde-o ? Iarba de pușcă are un miros iute și păsarea îl simte de departe și se ferește.

„Aici la dreapta noastră, e podul dela gâtul lui Stroe. Acum e înecat. Dincolo e marginea lacului lui Stroe și pe urmă lacul. Pe locul ăsta mă oprisem odată de mult, când eram mai tânăr. Apa nu era mare. Puteai umbla bine pe soșea. Bătusem balta toată ziua și nu doborisem nimic. Eram obosit și flămând. Și cum ședeam în iarbă, văd pe un par al podului o pasăre mare neagră. Duc mâna încet după pușcă, puiul la ochi și o iau. Era un bătlan frumos și gras. Eu nu mai mâncasem bătlan, dar l-am

cinstit ca pe orice aripată: l-am curățat, l-am înfipt într'o frigare și l-am pus la jar. Carnea era însă fier, și mai mirosea și a pește. Am înghițit eu de câteva ori în silă. Și odată m'a tăiat un rău, că bățlanul nu se mănâncă fript așa. Mă frământa și mă răcolea înăuntru și iar mă răscolea și mă frământa. Ca să mă liniștesc, m'am scaldat, și pe urmă m'am întins în iarbă, lângă vânatul abia început. Cum stam așa simt că s'a oprit cineva și se uită la mine. Era un țigan lăutar, cu vioara în mână, pe care-l cunoșteam din Greaca. Și de necaz îmi vine un gând rău. Zic: — Vrei să mănânci pasărea asta, țigane? Mie numi place gras și ți-aș da-o! Da, el de colo: — Râzi de mine! Și eu: — Fugi de-acolo! Altă treabă n'am? El atunci: — Ce să-ți dau pe ea? — Ia să-mi cânti un cântec! Și unde nu se pune țiganul cu ochii țintă la carne să tragă cu arcușul. Cânta de suna pădurea. Când m'am săturat, i-am zis: Destul! Acu' mănâncă! Și a început cioara să întindă din hartane și să mestece și să mustăcească. Negru el, negru bățlanul. Credeți c'a avut ceva? De câte ori îl întâlneam prin cârciumi în Greaca, se lingea pe buze, îmi vorbea de ospățul dela gâtul lui Stroe și-mi trăgea dela el câte un cântec.

„Colo la boldul de sălcii, cu ochiuri mari de plavii cu cuiburi de bodărlăi pe ele, începe lacul Popii. Dincoace în dreapta e câmpia Jecpii Brătuva, după care vine lăculețul Lățosul numit așa după un cioban de demult, așezat aici cu țârla lui, cu zece slugi, cu porci mari, negru la chip și cu plete lungi, fără nevestă, nici rude, venit nu se știe de unde unde și rămas în baltă. Și la deal, pe tarlale, în colț spre Mislea, era un puț care-i purta numele, îi țiu în minte gaură. Când creștea Dunărea mare, acolo se trăgea cu oile. Orice om venea, la el era masă întinsă. Trimetea să astâmpere câinii și zicea, după o vorbă a lui: — Hai de mănâncă, pentru că te-a adus dracul pe la noi! Și puteai să stai în voce, și o săptămână, pe mâncare și băutură.

„De ceastăaltă parte, în stânga, s'a isprăvit lacul dela Boldu și a început coada lacului lui Cioalcă. Sunt aici niște sălcii întinse pe pământ, cu tulpini mai groase de cât piciorul. Le zice zălogi, și floricelelor mici, alburii, mielușei, niște ciucuri bătuți, cu aluna, cu o păslă albă. Uite, colo, în vârful sălciei, ca o țigvuliță cu gaura în jos. E un cuib de aușel, o pasăre mică, mică, lucrat tot numai din bumbac de salcie, care când se desghioacă crezi că pornește viforul. Il atârnă așa ca să nu intre apa în el, când plouă”.

Pluteam pe o apă de mătase. Coamasca, a adâncă de câțiva stâneni, n'avea nici stuf, nici alte burueni. Curgea măreață lucie și verde de răsfrângerea atâtui frunziș. În câte un loc numai, se rămura, strângând în brațe câte un ostrov, înecat acum, care și are și el lacul cu nume, răsunător, de nescris după rândueliile cuvinței noastre, și amintind toate de așezări de

baci vestiți și de sălășluirea oilor. Abia pe la margini printre p'avie, se mai ridicau frunzulițele subțiri de sparanghel sălbatic și de mărar de apă, sau găteala galbenă a hreanului. Păreau un pomost dărămat, o prispă de pământ pus cu roabele la gura apei și crescut cu flori. Alminteri, cât vedeai cu ochii și cât alergai cu loica, nu te întâmpina decât un singur senin, și era o minune să auzi pe Ion povestind, după semne numai lui cunoscute despre ce se întindea pe dedesupt sau împrejur, poene, lacuri, grinduri, drumuri, poduri, când lunca nu era năvălită.

Neîntrerupt, deadreapta și deastânga, și în salbă depărtată în înconjurimile largi care se deschideau peste vreun lac, foșneau slab și argintat sălciile. Eram aici în împărăția lor. Infipte în atâta grăsimă a pământului și îmbuibate de umezeală, trupul lor se umflă, se sparge în bube mari, se răsuțește în noduri, cade în guși moi și se încovoiaie în cocoase de scortă. Una te oprește înspăimântat, cu doi ochi rotunzi, găunoși și negri, alta își mișcă în undă o barbă stufoasă și se reazămă într'un cot păros de fundul numai bănuie. Un braț gros cât o bute rămas înțepenit în văzduh până l'a mâncat putregaiul, și e acum o pungă uscată, vre-un culcuș de vidră în scorbură. Dincolo, un cap vâlvoi cu o gură roasă și fără dinți, s'a culcat pe apă și soarbe fără sațiu. O broască țestoasă încrețind puțin luciul cu creștetul ei negru, iese din ea și încată încet la vale. Altele parcă au încercat să scape din blestemul acesta care le-a osândit să se desgrădine și să se slujească în prea marele belșug, și au coame nebune în soare, spină: i mlădioase la fugă, brațe întinse, săni înainte și țipete de groază pe sus. Dar curmeele le țin, broaștele ies din lăstărișul lor scufundat, ca dintr'o clocitoare, și șerpii de apă întunecați le dau ocol repezindu-se la răstimpuri după pradă. O blană de frunze, căzând mai din înalt și plângând pe crăci, la cele pletoase, de un verde mai alburii la cele albe, și mai tare la cele cu lemnul roșu zdravăn, le acopere în ea și se umple de cântătoare. Cucul e stăpân și aici, haiducul care numai în codru cântă, a străinătate; mierla, care place localnicilor mai mult decât privighetoarea, neagră la pene, fără nici o pată și cu ciocul galben, pe când tovarășul ei graurul, asemenea să-i amesteci, are o ușoară peștrițătură și ciocul negru; cintizoiul care după o răvășire de sunete își închide parcă organul și strânge cântecul ca în șurup; presura, neastâmpărată, sau păsările mute, dela subțirele codobaturi până la stărcii nemișcați pe vre o buturugă arsă și cu capul băgat între umeri.

Lotca s'a oprit puțin. E cald și lopătarii, așa cum se găsesc, mai mult goi, sunt learcă. Bagă ispolul în Comasca, lopăți de scos apă din barcă, și beau lacom, un fel de tulbureală cu soare și cu flori, Ion arată cu mâna la o cotitură și se uită la cineva din noi :

„Ți-aduci aminte, când vorbeam noaptea, întinși lângă salcia de colo? Lătrau câinii undeva la o târlă. Stelele Greblei erau chiar înaintea noastră: să fi ridicat puțin vârful opincii le izbeam. Zic: De ce nu vine un lup acum la noi! Și iară am tăcut, rezemați de rădăcini. Și odată am auzit zdup! zdup! prin uscături, că lupul nu știe să meargă încet ci vine călcând greu ca un cal. Și stelele Greblei s'au mai sporit cu două, mai verzi și mai focoase. Am tras, dar prea era noaptea plină de lumini și prea cădeau stelele de pe cerul de vară, ca să nu-mi ia ochii. Iară am auzit un zdup! zdup! și Grebla a rămas tot cu câte stele i-a dat Dumnezeu.

„Cât e apa mică o duc bine fiarele pe aici. De mâncare nu le lipsește, ascunzători câte vrei. Se schimbă însă treaba când se umflă Dunărea. Vulpile se urcă în sălcii și rabdă de foame până se încârligă sau mor acolo. Iepurii intră, smorcăiți de cât au încercat privalele și năuci, prin covergile pescarilor. Lupul se prinde în cârlige ca somnii. Il pocnesc oamenii de trei, patru ori cu buturele lopeții în cap, îl trag scărșnind din baltă, îl pun cu gâtul pe slaiul lotcii, și scot cuțitul. Sau se amestecă pe câte un grind rămas uscat, deavalma cu mistreții, de-i vezi, când se sperie de ceva cum fug la un loc, porcii și lupii.

„Imi povestea tată-meu că înainte vreme, de mult, nu era luntre. Săreai pe un trunchiu de salcie netezit puțin și plecai cu prăjina. La o salcie de-asta îi zicea cin. Pornise el într-un rând tot așa pe ape mari ca acum. Umbla pe lângă mal după melci, din crângu-ăsta în crângul ăla. Și cum rătăcea în treaba lui, numai ce aude odată: hârș! pe o salcie. Erau acolo trei lupi, fugiți de viitură și lihniți de foame. Când s'a apropiat, au cinit, adică s'au văetat subțire cum se vaeta căței, și se săltau pe picioarele de dindărăt, ferindu-se cu labele din față să nu cadă în baltă, ca să sară și să vie la barcă. Tata le-a aruncat niște mămăligă și a luat-o repede încolo. Când s'a uitat îndărăt, se băteau pe mâncare, în vatra sălciei.

„Dar mai de haz e ce-a făcut cu iepurele Moș Marin Tămăe. Tămăe a fost cel mai mare vânător albălții. S'a prăpădit acum de curând, de molima rea care a umblat după răsboiu și-a înjumătățit satele. Tocmai se întorcea cu niște oameni în dubă. Noi pe aici așa-i zicem mai des lotcii. Când colo pe o buturugă lângă lacul Vârtopul, un iepure speriat, în mijlocul apei! Tămăe era cu pușca lui nelipsită, dar n'a tras. A pus să dea duba aproape, și numai ce i-a zis iepurelui: — hai! Urechiatul săracu', parcă atât aștepta! a sărit între oameni și s'a zgribulit jos. Ailalți gata să desfacă din ujbe lopețile. Dar Moș Marin de colo: Să nu dea dracu' să-i faceți ceva! Și s'au dus așa până la mal. A ieșit Tămăe din dubă, a ieșit și iepurele. Dar n'a fugit. Pe semne că tot nu și venise în fire din spaimă. Și hop! hop! după om, până pe răzor. Acolo Tămăe s'a întors, s'a uitat urât la el și i-a zis răstit, cu mâna pe pușcă; se vede că se

deșteptase iară patima vânătorului în el: — Hai du-te, că te curăț acu! Și iepurele, fugi! fără să se mai uite îndărăt.

„Tămâe se muta vara în baltă, cu cele trei dube de vânătoare ale lui și nu se mai întorcea decât la Sfântu' Dumitru. Atunci se retrăgea la sat și aștepta să vie iară mugurul. Numai o noapte, două pe săptămână mai stătea la pândă. Venea cu o vulpe, cu doi trei iepuri.

„În baltă își făcea o surlă și prăsea stupi. Lua adică zece două zeci de târgăi de salcie, cum sunt martacii sau căpriorii la o casă, îi înlingea rotund în pământ și îi strângea în lanțuri de curpen, tot mai mult cu cât se suia spre căpâtaele lor mai subțiri. Li îmbrăca cu stuf, și surla, ca un stog, cu vârful ei strimț pe unde abia se vede cerul și iese fumul, era gata. Dacă îi mai împletea și un apărător cu o ușă de nuele, ca un gârliciu, se chiamă că era gătită cum trebuie. Înăuntru, vatra într'o groapă la mijloc, în crăcană, la cârlig sau pe cujbă căldărușa de mămăligă, o lacră sau un ulei ca hambar cu mălaiu, o tigvă cu sare, o velință și pușca. Din căciula surlei ridica deoparte și de alia zata de trestie, adică împrejurimea pălrată a locului uleelor, iar în spate săpa grădina de flori și de zarzavat. Așeza cele treizeci de ulee, le plopea cu caftarul fundul lipit cu baligă, mai le curăța înăuntru, ca să nu prindă grăselniță, le mătura și netezea dedesupt locul scobit de coropișnițe, și aștepta să se tragă fagurele în jos și să-l rezeze pentru el sau pentru oaspeți. Când îi venea bine, cam pe la jumătatea lui Maiu, ca acum, lua albina dela momâe și înmulțea stupina cu încă un ulei. Momâia e un lemn ca ăsta. Il înfigi în pământ și-i pui sus o legătură de crăculețe cu frunze de salcie. Albina care roește, iese din ulei și se prinde de momâe până se face ciucur. Vii atunci cu alt ulei curat, îl pui cu gura în jos la momâe, scuturi roiul cu mâna înăuntru, lași uleiul până seara îl aduci în obor, între celelalte. De-a doua zi albinele pornesc la munca lor după plămână, după spetează, după aguridă. Își fac gnioacele de ceară, le umplu de miere, le căpăcesc, aduc răsura, pe care o mănâncă oul până înviază și se face cățel.

„Așa își petrecea Tămâe toată vara. Numai dimineața, când mai era un ceas până la ziuă și pornesc hoții de pește, așa cu un alău de ochii lumii la spinare, pe la vârșele pescarilor, se afunda în baltă cu pușca. Cred că și dumnezeu cu Sfântu' Petre s'au oprit și au ospătat la masa lui primitoare dela stupiuă. Că era om bun tare și toată lumea îl iubea!

„La Marin Tămâe se abăteau boerii când veneau la vânătoare. Il cunoșteau toți și știau că fără el, oricât alergau, nu făceau mare ispravă. Să vedeți ce s'a întâmplat odată. Cam prin 1905 au venit la vânătoare în baltă cinci, șase boeri. Era printre ei și o femeie, aprigă vânătoareasă. Iarna grea, ca și anul trecut, pădurile satului pline de lupi. N'apuca să apună soarele și ieșeau haită, luau o oaie și o sfășiau pe margina satului. Suferea lumea de ei, dar n'avea

ce le face. Acum boerii au ieșit ei la zăpadă, au împușcat vânat mic și, spei-ați de ger și de nenoroc, au plecat. Numai femeea nu s'a urnit. Ii mirosese a spurcăciune mare și nu se îndura. Se uita drept la Tămăe și-i zicea: — Ei, ce facem, Marine, să împușcăm un lup? — Păi cucoană, să luăm calul ăsta mort și să-l ducem în lacul Pițișăia, să-l punem pe ghiață. Fiarele dormeau în spatele Pițișăiei, în pădure. Așa au făcut. Au luat calul și l-au așezat acolo. Marin zice: — Să-l lăsăm o seară și să venim mâine. Când au venit a doua zi, pe o lăsare de noapte ascuțită cu stele, n'au mai văzut decât oasele. Dar Tămăe de colo: — Nu-i nimic! Știam eu ce le pot dumnealor colții. Dar peste un ceas sunt iară aici. I-avem în mână. Și s'au pus la pândă pe câte un crac de salcie, cucoana, în față mai aproape, iar Moș Marin îndărăt, cât colo, unde a găsit altul, așa la vre'o cinzeci de metri. Se vede că amândoi de așteptare zgârcită au moțăit și n'au prins de veste când au venit lupii. Și când au început să urle odată ca la cinsprezece potăi, numai coame peri, cozi invărtite și ochii aprinși, cucoana din pom unde strigă dârdâind! parcă de întreat era atunci vreme: — Ce facem, Marine, trag? Marin ar fi tras el, săracu, dar nu-i venea bine, că era tocmai între salcia cu cucoana și haită. Și zice: — Trage, coniață! Și a făcut po! Și a plecat glonțul, a căzut și cucoana din salcie pe ghiață. De nimerit, nici vorbă. Ii tremurase mâna. Și de-acolo, o cârpă neagră pe jos, țipa: — Vino, Marine, că mă mănâncă lupii! Dar lupii, buimăciți pasă-mi-te și ei de o întâmplare așa de zăpăcită, au rupt-o singuri la fupă. Numai cucoana, pe când Tămăe sărea jos de pe cracul lui de salcie și zicea: — Viu, cucoană, viu! scâncea mereu: — Aleargă, Marine, ca-i primejdie!

„Dar băgați de seamă că trecem acum podul, în Cioalcă. Incet să nu răsturnăm!”

Ieșeam din umbra sălcilor, cu rățoii sălbateci verzi legănându-se pe sub arcul vreunei crăci, indoite ca un grumaz de scorpie mustăcioasă până la apă, și pătrundeam într'un mare limpeziș însorit. Și deodată, ca dincolo pe lacul Osica, în drumul spre vad cu Turtucăenii, ne-a împresurat ca o adiere albă. Dar la Cioalcă, unde-i adăpost, pentru că pădurea e, cum zic oamenii de aici, cojoc de lemn, nufărul între frunzele lui late plută pe baltă, năpădisese pretutindeni și umplea locul împrejurul nostru, în trecerea înceată și amețită a caicului, ca o cădere neconținută de stele, ca o aruncare de tipsii de aramă verde, ca o ridicare de brațe înflorite ale adâncului, după niște călători de basm.

Se plimbau dăre de păianjen prin văzduh, pescăruși iuți, cu aripa lor îngustă, frântă ca o secere la mijloc, alunecau fără țintă și se prăbușeau țipând cu ciocul înainte, în undă. În fund se deslușea tainic un pod care nu ducea nicăeri, așezat cu grinzi și cu apărători, chiar pe apă. Un coș uriaș de salcie arsă, ca o poartă scrumită deschisă drept în piscul nostru, ne aștepta parcă să intrăm

Dar un plescăit de vâslă al lui Ion n-a abătut pe de lături. El ne vorbea iară de lacurile lui nevăzute, de Drăghia cu snopii și țesturile de sălcii răsfărânte ca în oglinzi, de lacul cu brădiș al lui Moș Petre, de lacul Ciocoiului, Gârla Bătrână, sau de podurile Păltinișului, al Moartei, dela Sterpu și Gârloaga. În față malul creștea limpede. Deosebeam acum bine armanul, conacul cu fântâna, revărsarea de case de subt biserica Prundului, Valea Neagră, în stânga printre bordecele părăsite ale lăeșilor, iar în dreapta Ursoica supt lanurile ei strălucite. Cu ochii la ele, lacul dela Margine se îngusta mereu. Parcă oamenii lopătau prea repede, îndârjiți de apropiere. Și deodată lotca s'a oprit. Carina ei izbise fundul. Ajunsem.

Emanoil Bucuța

In drumul meu, de unul singur.

In fiecare zi, pe apus de soare, ostenesc în drum spre tine, oraș cu îndepărtări misterioase. Și sub volbura de-amurg, răsați amestec de aramă și de vânăț. Linie împodobind zarea, dig de viață'n vreme călător...

Și când ajung, de în drumurile tale îmi risipesc viața, stau să ascult sub ploua de lumină, cenușiu învalmășag, să ascult cum se închid și se deschid, zăvoare spre necunoscut, ulițele tale.

Oamenii ți-i privesc, că prea i-ai îngrămădit laolaltă și îi ții ca pentru o eternitate; deaceia atâția se încovoie și atâția alții se urăsc. Că drumurile tale-s largi și încăpătoare.

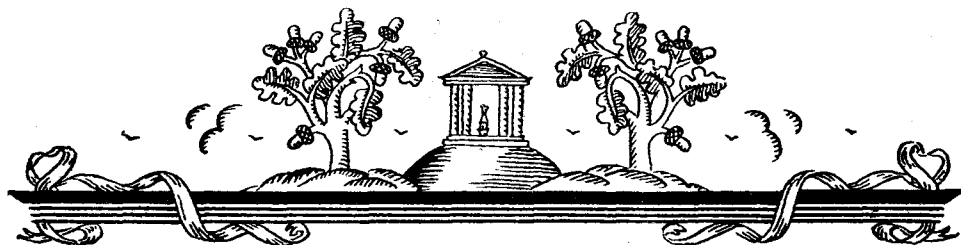
• • •

Dar, când revin sub scut de stele, în stat cu ziua ce a fost, de ce am văzut, îmi e vie tot mai mult, durerea.

*Și de oameni mă întreb și de lucruri,
In drumul meu, de unul singur, în fiecare seară.*

Tiberiu Vuia. ✓

Ce departe-mi ești.

Straie străvezii așterne'n uliși luna, pentru cine va ieși în noapte săculeagă rodul vremii: ninsoare de lumină, volbură de liniște.

Grădinile's ostroave uitate, și satul, unde o fi plecat, așa, în miez de noapte, de nu se aude nicăderi o șoaptă.

Sub punși dorm ape. Și'n cimitir la sfat statui călătoare se adună, și nu vor să mai plece: un șir de albe punși le leagă între ele, pentru todeauna.

Drumurile's oprite, doar umbrele's fugare.

Ce departe's lucrurile vieșii, toate, și stelele ce aproape par... Una'i rezemată în sulița de dud, alta'mi cade parcă'n streșină s'alunece în jgâiab...

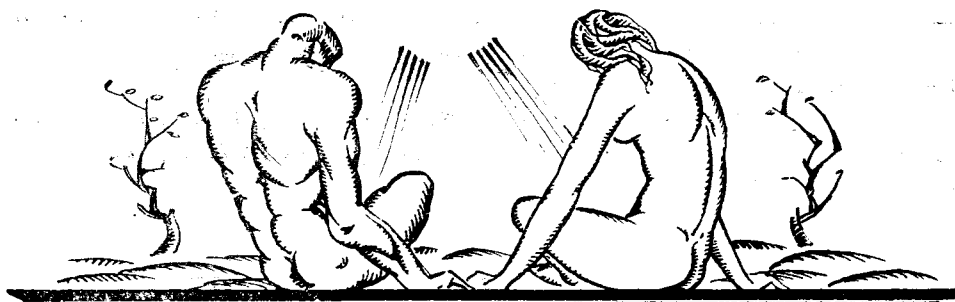
Vecinul ce departe e de aici: obloane întunecate și umbre... pretufindeni umbre.

Ce departe's stâlpii ăia, și viața...

Zi de mâine, ce departe'mi ești, ce departe...

Tiberiu Duia.

Nașterea primului „om“

În noaptea nepătrunsă a păcatelor atavice, ce se înălțau furtunoase, ce urlau amenințător ce se prelingeau ca venin al păcătoșeniei omenești; în noaptea neagră ca păcura, ce topise sufletele tuturor, în noaptea în care cuvântul era sabia silniciei, iar arginții se numărau în temple, în noaptea acesta ce gătuia pământul, se născu umil, zimbitor și plin de bunătate, în iesele vitelor din Nazaret, „Primul Om“.

Un semn dumnezeesc, care avea să biciue dealungul milenilor gestul lui Cain, și să înălțuiască veșnic de stânca omeniei, sufletele hidoase de păcătoșenie ale oamenilor.

Cu mânuțe mici și imaculate ca fulgi de zăpadă, cu ochii rupți din nemărginirea veșnicei lumini solare, cu sufletul, „împărăție a întregii omenirii,” micuțul „Om” din iesele Nazaretului, zimbi odată cu venirea pe lume, pentru a dărâma întreaga omenire.

Și mai târziu, feciorul de tâmplar, rătăci prin colbul bătrânului pă-mânt, pentru a propovădui, că „omul este om”. Și cu cât se strecura mai umil prin lumea plină de păcate, cu atâta faptele lui erau mai mari și sufletele descătușate de robia atavică, erau mai multe.

Și în drumul Său, luminat de soarele adevăratei credințe, întâlni pe bogat și sărac, pe care îi înfrăți. Mai departe întâlni bolnavi și-i vindecă, mai departe întâlni păcătoși și-i iertă...

Dar cămătarii și fariseii nu-i iertară aceasta. Cei goniți cu biciul din

templu se răzburară amar pe „omul” adevărat. Il încoronară cu spini, îl scuipară, îl bătură, îl judecară, îl impuseră cu sulii, ca apoi să-l pironească în cuie pe muntele Golgotei.

Și astfel, răutatea triumfă asupra blândeței, ca apoi suferința celui crucificat, să se înfigă ca un piron al credinței creștinești în sufletele omenirii viitoare.

* * *

Și veacurile se dapână mereu din caerul nesfârșit al timpului.

În fiecare an se cern fulgi imaculați amintind mânuțele primului „Om”. În noaptea albă, solitară, glasuri de aramă deșteaptă sufletele păcătoase, murdărite de materialismul civilizației, pentru a plânge amintirea Celui care a intrat în Sine blândețea, bunătatea, jertfa, imensitatea universului nepătruns.

Și în fiecare an, zimbetul sacrificatului de pe Golgota ne găsește mai incrunțați; în fiecare an blândețea lui ne găsește mai neinduplecați; în fiecare an bunătate Lui ne găsește mai răi...

Și în fiecare an, bogații și săracii se sfâșie tot mai crunt; în fiecare an flămânzii sunt tot mai flămânzi; în fiecare an bolnavii sunt tot mai suferinzi; în fiecare an, suntem tot mai păcătoși...

...unde ești Isuse, să plângi de ziua nașterii Tale, pe ruina jertfei Tale, de pe muntele Golgota, pe care sufletele noastre păcătoase au uitat-o!...

Ion Mehedințeanu.

Domnișoara Anicuța Tatomir

În orașul, în care s'a stabilit după războiu dra. Tatomir, toți vecinii o cunosc cu numele ei întreg: Dra. Anicuța Tatomir. Eroina noastră nu are „de prezent” nici o ocupație. Din ce trăește!?... Puteți întreba pe oricare din vecinii săi și vă va răspunde:

- „Domnișoara Anicuța Tatomir a moștenit și trăește din moștenire!”
- „Bine, dar pe cine a moștenit!?”
- „Asta nu ne privește pe noi!... Dra. Anicuța Tatomir știe bine pe cine a moștenit!”

S'a stabilit în orașul ăsta de trei ani și nici o gură nu s'a găsit să'și descarce răutatea, în ceiace privește purtarea trei. din Str. Eroului Nr. 7. Pe această stradă locuiesc șase familii, cu fete de măritat, și toate cele șase pretendente sunt în cele mai cordiale relații cu moștenitoarea. Dela ea, fiecare din ele a primit „câte un sfat confidențial” și când se'ntâmplă să se găsească în Str. Eroului Nr. 7. mai mult decât una din cele șase, dra. Anicuța Tatomir, se adresează fiecăreia în parte: „Vai, domnișoară!... regret că niciodată nu am stat de vorbă, în mod confidențial, că ași fi putut să'ți spun mai multe în această chestie!”... și fetele sunt mulțumite, că dra Anicuța Tatomir știe să acopere „cu multă măiestrie, chestiile confidențiale!” Maestra a reușit chiar creeze oaricari curente, dar fetele uită de multe ori, că una a văzut pe alte două stând închise ceasuri întregi... și când cele trei sunt la un loc, zadarnic una din cele două închise în casă,

ar vrea să spună: „Vai, dragă mea! . . . ce rău îmi pare că nu am stat niciodată de vorbă în mod confidential . . .” că numai ce-o auzi pe a treia: „Dar ce făcurăți mai eri în casă, timp de două ceasuri!” Bine, veți întreba dstră! Dar cu moștenitoare n'a fost văzută niciuna din ele, de către o alta!? — Sigur că nu! . . . Dra Anicuța Tatomir, atunci când spune confidențe, nu se'nchide în casă ceasuri întregi! . . . Ea strecoară toate confidențele, cu voce stinsă, în timpul unei convorbiri . . . pe care o prinde și vecinii de peste drum. Aici stă măestria maestre!”

* * *

Dra. Tatomir a slăbit, că aproape n'o mai cunoști! În fiecare zi noui consultații — din partea celor șase pretendente, — căci deși a slăbit, dra. Tatomir nu se simte atât de rău, să apeleze și la consultații medicale! . . .

— „De unde vii, Marioaro?”

— „Dela dra. Anicuța Tatomir.”

— „E mai bine?”

— „Nu știu ce să mai zic! . . . E mai bine, dar slăbește mereu! . . .

Da, tu unde te duci?”

— „La dra. Anicuța Tatomir . . . vreau s'o văd și azi” . . . și fetele se despart: una la deal, alta la vale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dra. Tatomir stă la geam și privește — cu ochii ei cei frumoși duși în fundul capului — în strada, pustie de trecători. A trecut de ora 11 și întunericul se lasă tot mai greu pe lângă marginea caselor; limpezindu-se abia, abia prin mijlocul drumului, unde cele câteva stele, rămase nefurate de nori, aruncă dăre slabe de lumină, slabe ca chipul domnișoarei, care a rămas pironită la geam . . .

Ce duioșie te cuprinde, când în adâncă singurătate, poți să'ți trimiți gândurile înapoi — înapoi cu anii — așa cum și le trimite eroina noastră acuma . . . Strada nu mai e, nici de mahala, și nici pustie; cu un cuvânt, nu mai e Str. Eroului! . . . Nu! E o stradă din vechea capitală a Moldovei . . . și geamurile sunt ceva mai ridicate . . . ora: cam aceiași! . . . Iată'l! Oh, Doamne! ce palid și ce frumos mai e! . . . Fredonează ceva războinic: un marș animator de gloate . . . A văzut o, și becul electric, din dreptul ferestrei, i-o arată mult mai frumoasă de cum e. El poartă uniformă și pe peptul vestonului ofițeresc. i se vede o decorație! „Desigur un eroul!” gândește ea . . . și el își micșorează pașii . . . Se 'napoiază și'l simte ștergând — cu umărul drept — varul zidului de sub ea . . . „Păcat că are capul plecat!” . . . dar i-a văzut umărul: „Două trese, e locote-

ment!" și dra. Tatomir pleacă dela fereastră, fredonând cu vocea unei coriste dela operetă: „Iubitul meu nu este prinț, el n'are pofte, nici dorinți, să stea'n palate! . . .”

A mai trecut de două ori, în sus și'n jos . . . și-acum îl vede vorbind cu gardistul din colțul stradei. „Ah, Doamne! ce palid și ce frumos e!”

— „Bună seara, domnișoară.”

— „Bună seara, domnule!” . . . și nu mai stă cu coatele pe geam.

— „Mi se pare că vă cunosc, domnișoară! . . . —Nu sunteți din Târgoviște.

— „Nu, domnule! . . . Sunt tot refugiată, dar nu din Târgoviște!”

— „In tot cazul, nu sunteți moldoveancă!?”

— „Nu! . . . Sunt olteancă!”

— „Așa! . . . Da, am văzut eu din primul mement că nu sunteți din Moldova!” . . . și se uită la lumina becului electric. Sergentul de strădă, trece tocmai prin dreptul lor, trăgând fumul unei țigări . . . și tușește . . .

— „Veniți de pe front?”

— „Nu! . . . adică da, dar nu acuma! Sunt în concendiu: am fost rănit la brațul drept, o mică operație! . . . Mai am trei zile, și plec iar!”

— „Plecați iar!? — apoi în gând: — „Când s'o turmina oare, și războiul ăsta!?” El i'a auzit gândurile!

— „Ei! . . . până s'o termina războiul, noi trebuie să fim mereu acolo... ca să puteți sta dumneavoastră liniștită, aci la Iași!”

— „Merci!...” și locotenentul salută militărește, prezentându-se: „Îmi dați voe . . . Iordănescu! . . . și fata își lasă mâna peste geam, să'i fie sărutată.

— „Anicuța Tatomir . . . îmi pare bine! . . .” și din zâmbetul care i răsfrânge pe buze, se vede că'i pare . . . foarte bine . . .

Ce duioșie te cuprinde, când așa în singurătate, poți să dai frâu gândurilor înapoi, înapoi cu anii! . . . Dra. Tatomir se ridică leneș dela fereastră și cu pașii unei umbre, se duce spre un sertar al dulapului . . . Nu răvășește mult și scoate un pachet cu scrisori. Stă pe scaunul de lângă masă . . . și cetește rânduri, pe care le știe pe dinafară: „Am fost rănit din nou . . . acum îmi e mai bine! Tu ce mai faci?” . . . — „Azi am primit scrisoarea ta și am credința că, rândurile tale sunt aducătoare de noroc, deoarece din toate atacurile, date după primirea unei scrisori dela tine, am scăpat teafăr! . . . După cum vezi, tu ești norocul meu, Anicuța mea dragă!” . . .

Pune scrisorile spicuite, în plicurile respective . . . și oftează! Lacrimile, furișate în colțul ochilor, cad pe biete plicuri, ca mari picături de

ploae caldă! . . . „Așa a fost scris! . . . Eu, norocul lui, să mă îmbolnăvesc și să nu'i mai pot scri" ! . . . „din toate atacurile, date după primirea unei scrisori dela tine, am scăpat teafăr!" . . . „O fi mort!? . . . O fi trăind!? . . . Cine-ar putea să-mi spună, cine!? . . . Nu, nu-l cred atât de laș! . . . Nu! . . . nu poate fi tocmai el acela din jurnal! . . . Nu cred!" și dra. Tatomir ia din nou „Universul", unde la „Mica publicitate" a cetit de sute de ori până acuma: „Vând, cauza plecării, casă cu curte spațioasă, Str. Militari Nr. 17. Adresați: N. Iordănescu, Târgoviște".

De cincisprezece zile a scris la adresa indicată și până azi nici un răspuns! . . . A făcut rău că și-a dat adresa complectă: Dra. Anicuța Tatomir Str. Eroului Nr. 7. poate și-a adus aminte și'i e rușine . . . sau, poate... și dra. Tatomir slăbește din zi în zi, așteptând sosirea răspunsului.

* * *

Zadarnic i-au făcut propuneri rudele, să se mărite, că va îmbătrâni tot fată mare! Ea nici nu vrea să audă și chiar deia s'a hotărât să se fixeze definitiv în orașul ăsta. Cea mai aproape de sângele ei, îi este Dna. Georgescu, soția inspectorului dela Regie și venerabilei mătuși, dra. Tatomir i'a scris într'o zi, foarte categoric; „Nu mă voi mărită niciodată, țată Zoe! . . . Mai ales, acum când sunt sigură că, tocmei eu — norocul lui — sunf vinovată de moartea-i, nu să mai voi mărită niciodată! Dumnezeu e mare, el singur poate ști cât am suferit în timpul boalei, că nu i'am mai putut scri, dar ce pot să fac eu, un biet suflet de femee!? Cât privește de „tocarea averii", fii sigură atât mata, cât și nenea Iorgu că n'am de gând să las nimărui nici un ban. Această avere mi-a fost lăsată de către mama și-am s'o întrebuițez așa cum cred eu mai bine. Dacă-ai și auzit de cumpărarea caselor din Str. Militari Nr. 17. află că am făcut-o, știid că aceste case erau ale lui. Dacă ai ști, mătușe dragă, cu câtă dragoste m'a primit la Târgoviște dl. Iordănescu, tata nefericitului de Nae! . . . Ah! . . . numai dacă-ai ști! . . . După cât am înțeles din cele vorbite, bietul de el cunoștea legăturile noastre și mi-a plâns cu capul îngropat în umerii mei . . . Mi-a făcut atâta milă plânsul acestui bătrân cinstit, că nu m'am gândit de loc, atunci când i-am primit oferta vânzării! Trebuiau să rămână, aceste case ale noastre . . . și bătrânul e prea bătrân să se mai poată îngriji de ele. De altfel, poți să mai spui lui nenea Iorgu, că aceste case a fost cumpărate cu un scop bine definit: le voi ceda primăriei, să instaleze în ele o școală primară, denumind-o „Școala primară Nae Iordănescu".

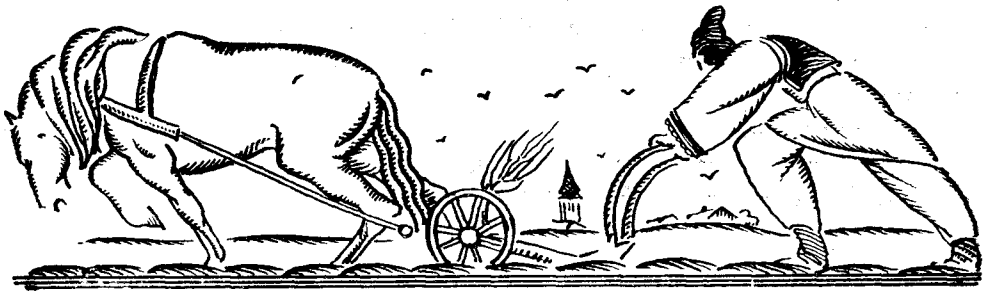
Dra. Anicuța Tatomir locuește și azi, tot în Str. Eroului Nr. 7 și de

mult — mulțumită măestriei sale — cele șase pretendente au fost măritate. A mai avut în urmă și altele și altele, însă dibace cum e, a reușit să găsească „rostul” la fiecare . . . păcat! . . . le-ar și fi cununat, dar n'a avut cu cine! . . .

A rămas stabilită definitiv în orasul ăsta și nici până acuma nu s'a găsit gură, să și poată descărca răutatea, în ceiace privește purtarea trei. Anicuța Tatomir, din str. Eroului Nr. 7.

Al. Negură.

Steaua.

— Ivan Vazov —

Peste întinsele pustii ale Mesopotamiei, spre răsărit de Liban — într'o noapte senină, când cerul era presărat cu stele de briliant cari străluceau deasupra liniștitei lumi abea adormită. — s'a ridicat deodată o stea nouă

Această stea era mare și luminoasă, lumina ei, mai tare decît a lunei, pălea toate stelele din jurul ei, scipitoare și ele-la rîndul lor pe îmbătrînitul cer.

Steaua s'a ivit în Răsărit.

Oamenii cari au văzut-o s'au mirat, iar fama ivirei ei s'a dus în toate părțile lumii. Toți se mirau și se întrebau despre însemnătatea semnului ceresc. Dar nimeni n'a știut răspunde.

Fama ajunsse pînă lan urechile a trei învățați caldeeni, cari priveau și citeau chiar tainele nepătrunse ale viitorului.

Văzînd steaua s'au mirat și ei, dar au rămas pe gânduri neștiind nici unul din ei însemnătatea pe care o vestea lumii noul astru.

Ei și-au zis :

— „Să răsfoim vechile scrieri profetice că poate va fi ceva scris în ele despre acest nou astru !”

Au citit și răsцитit în trei zile și trei nopți toate scrierile vechi, scrise pe piele de iepure și pe papirus.

Abea în zorii zilei celei de-a patra, învățații vestiră prin strigăte de de bucurie c'au găsit prezicerea despre steaua minunată. În vechea profetie se spunea că vor veni timpuri noi când în apus, în Iudea se va naște un rege.

Semnul nașterii lui va fi nou: o stea lumnoasă care se va ridica chiar deasupra locului unde se va naște noul rege.

Și începură învățații a se sfătui. Unul a zis: — Nici un rege până acum n'a fost vestit de o asemenea stea. Regi mari au domnit pe pământ fără ca venirea lor să fi fost vestită de vre-un semn glorios. Să știți că noul rege va fi mai mare decât marele Sezostris a cărui glorie strălucea dela poarta seculară Tiva, de lângă binecuvântatul Nil până'n înălțimile Libanului acoperit cu cedrii înalți; el va fi mai drept decât prea dreptul Kirus, care și-a întins mâna deasupra tuturor țărilor dintre Marea apuseană și valurile calde ale Oceanului răsăritean și chiar decât însuși Alexandru Macedon, care prin sabia sa purtătoare de biruință și-a întins stăpânirea până la izvoarele sfântului Gange..."

Al doilea învățat zise plin de grije:

— „Tremură, umilit pământ, căci născutu-s'a un rășboinic grozav! Întinsele tale câmpii vor fi din nou acoperite de cadavre omenesti; apele tale limpnzi se vor înroși de sânge omenesc; și ridica-se vor spre ceruri țipete și plânsete ca niciodată!"

Învățatul al treilea zise:

— „Binecuvântate să fie pletele noastre cărunte, căci ale sunt pentru noi bucuria și credința că nu vor mai ajunge acele zile groasnice când nou născutul rege va fi mare și când prin atâțarea săbii sale va face să se acopere pământul de cadavre nsângerate, lacrimi și desnădejdi căci fiecare glorie regească se clădește pe distrugere și fiecare învingere este plătită cu grozăvii și pustiu."

Venind vorba de numele noului rege, căutară din nou în cartea precicătoarc și găsiră niște semne misterioase.

După puțină gândire, aflară — cu surprindere — că numele noului rege este „Iubire"!

Atunci le pieriră toate temerile pentru omenire și ziseră: — „Foarte fericiți suntem, cum nu se poate mai fericiți, căci noi am ajuns nașterea regelui Iubirii."

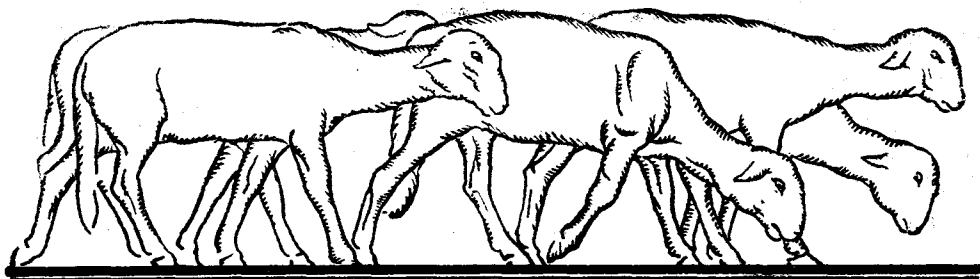
— „Să mergem ca să ne închinăm lui, steaua ne va călăuzi"!

...Și cei trei învățați cu bărbile'nzăpezite, luând cu ei cele mai miro-sitoare arome, aur, smirnă și tămâe, plecară călări în spre munții Libanului pentru a le depune la picioarele regelui „Iubire".

Și steaua mergea înaintea lor și le arăta calea...

Din bulgărește de AUREL BUGARIU.

Insemnări.

În Cehoslovacia avem prieteni harnici. Cunoscându-ne, poate, tembelismul, încearcă să facă în interesul nostru ceea ce noi nu ne prea grăbin să facem.

Societatea Ceho-Română și Societatea „Amicii României”, ambele cu sediul în Praga, n'au luat ființă doar pentru banchete și discursuri.

Soc. Ceho-Română a făcut, de curînd, primii pași pentru organizarea unei expoziții de propagandă românească pe lângă târgul de mostre ce se va deschide în primăvară la Praga.

Cu prilejul Crăciunului Soc. Ceho-Română a organizat, în orașele mai mari ale republicii cehoslovace, conferințe despre România.

Această acțiune va fi sprijinită, pe viitor, de către „Asociația învățătorilor cehoslovaci”, care va face ca în toate comunele unde

are subsecții să se țină conferințe despre țara noastră.

Iată, înșfîrșit, că vecinii noștri cehoslovaci vin să ne arete drumul adevăratei propagande!

Ne vom desmeteci oare?!

*

Ziarele minoritare din Ardeal și Banat au apărut în ediții de Crăciun impunătoare. Mai bine decît cele din Budapesta și mult mai bine decît ziarele românești din Bucureștii României întregite.

Ziarele minoritare dela noi s'au infățișat, într'adevăr, sărbătorește. În fruntea tuturor: „Temesvári Hírlap”.

Ele ni-au adus iarăș aminte de „Tribuna” și „Românul” zilelor de glorie a ziaristicii ardelenene. De splendidele lor ediții de Crăciun și de Paști, în cari își dădeau întălnire cele mai maestre condee ale scrisului românesc de-atunci.

De ce nu s'ar putea face și astăzi ce s'a putut face așa de bine ieri?!...

De ce n'ar putea face Bucureștii zilelor de față ce-a facut Aradul trecutului?!...

Iată tot atâtea întrebări pe cari am dori să nu le mai facem cu prilejurile sărbătorilor, în viitor.

În 28 Dec. 1927 pictorul Corneliu Liuba și-a deschis expoziția anuală de pictură în atelierul său din clădirea Școlii de arte și meserii (Timișoara).

Expoziția va rămânea deschisă pînă în 8 Ian. Se poate vizita zilnic între orele 11—19.

„Gazeta Gazetarilor”, organul Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat continuă să apară în condițiuni excelente. Numarul 3 aduce colaborarea d-lor: Ion Agârbiceanu, Valeriu Pușcariu, N. Georgescu-Tistu, Alexandru Hodoș, Iustin Ilieșiu, George A. Petre, I. Paleologu, C. Humureanu etc.

În curînd va apărea Almanahul Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat pe 1928, cu colaborarea celor mai distinși publiciști din țară.

Emineatul ziarist Pamfil Șeicaru scoate pe ziua de 10 Ianuarie 1928

ziarul „Curentul” la care vor colabora: Cezar Petrescu, Al. A. Buiușoceanu, Nichifor Crainic, Gib. Mihăescu, Demostene Botez, Eugen Filotti, Dem. Teodorescu, etc.

Activitatea d-lui Lucian Costin care a publicat o bună parte a folklorului bănățean, a dat îndemn și altora să meargă pe acest drum. Între aceștia îl amintim pe plugăgarul P. Târbățiu din satul Comoriște, județul Caraș, care a publicat de curînd la Tipografia Iosif Kaden din Oravița, un volumaș de cîntece populare urmate de cîteva poezii originale inspirate de folklor.

E, debută samă, un semn bun. Folklorul românesc din Banat nu va fi alungat pe totdeauna de „drumurile de fier”. Suflete harnice îl vor aduna, îi vor da aripi de hîrtie să poată sbura peste vremuri.

În numărul de Crăciun al ziarului „Temesvári Hírlap” a apărut „Regina Ostrogoților” de Gheorghe Coșbuc, în frumoasa traducere maghiară a d-lui P. T. Pascu.

E, dacă nu ne înșelăm, singura traducere din românește apărută în edițiile de Crăciun ale ziarelor minoritare din Ardeal și Banat.

Cărțile despre Mussolini se înmulțesc pe zi ce trece. Cărți de proslăvire și cărți — pamflete. Cele

dintîu mai multe, mai vibrante, mai drepte.

De curînd scriitorul Paolo Orano a terminat o carte: „Mussolini da vicino“.

Un tînăr scriitor fascist Curzio Malaparte scrie o „Viață a lui Mussolini“ pentru editorul parisian Gallimard.

„Dux“ cartea magnifică a Margheritei Sarfatti e tradusă în aproape toate limbile lumii.

*

Ziarele italiene, cari au ochi trei pentru lucrurile din Jugoslavia, publică o hartă geografică a „viitoarei“ Jugoslavii așa cum e visată de membrii soc. „Narodna Obrana“ și de alții. Harta aceasta a apărut în ziarul ultrașovinist „Jugoslavia“. În ea figurează ca făcând parte din „viitoarea“ Jugoslavie: Italia pînă la Udine, Austria cu Klagenfurtul, Albania de nord cu Scutari, Grecia pînă la Salonic, Bulgaria toată Dalmația. Cu noi, Jugoslavii sunt extrem de generoși în ce privește Banatul. Minunea minunilor! Timișoara nu e înglobată în harta Jugoslaviei „ce va să vină“. În schimb aliații noștri ne iau Dobrogea întregă pînă la gurile Dunării pentru ca să se întâlnească le Marea Neagră cu fiii mării Rusii.

Toate acestea se publică într'un ziar care stă aproape de guvernul jugoslav. Ideală Mică Înțegere!

*

In editura „Grafica romină din

Craiova a apărut, în ediția II, „Vocabularul tipografului“ întocmit de Virgil Molin, licențiat în arte grafice.

Este o carte binevenită, o carte necesară. Dl. Virgil Molin este fiu al Banatului. După îndelungate și rodnice studii în Germania și aiurea, d-sa s'a întors în patrie unde desfășoară o neobosită activitate în câmpul, încă sărac, al graficeii române.

Almanahul „Graficeii Române“ care apare de cîțiva ani la Craiova aduce fumoasele roade ale nente-nitelor lui strădanii de a face drum la noi cărții frumos făcute. La editura „Scrisul Românesc“ din cetatea Banilor, dl. Virgil Molin a tipărit o samă de cărți cum nu s'au prea văzut atîșind din tiparnițele românești pînă astăzi. Realizările d-sale sunt doar la început. Le așteptăm continuarea cu toată încrederea. Regretăm doar că Timișoara. zilelor noastre nu poate încă oferi un loc muncii și decsebitei lui priceperi. Să nădejduim însă că nu peste multă vreme îl vom putea avea în fruntea unui mare institut de arte grafice din capitala Banatului.

*

Dl Ilie I. Sibianu, profesor la conservatorul din Iași, a fost premiat de către Societatea Filarmonică din Cernăuți cu marele premiu „Max cavalier de Anhauch“, pentru puternica sa operă: Rapsodia Simfonică.

„Rapsodia Simfonică“ a maestrului Sibianu e clădită pe motive populare ardelenesti, de mare efect. Juriul care a decernat premiul, a fost prezidat de către profesorul român Mandicevski dela Academia de muzică din Viena, unul dintre profesorii pe cari i-a avut de vremuri în Viena imperială copilul de geniu: George Enescu.

Un publicist bulgar care a cercetat așezările bulgărești din Banatul nostru scrie despre aceștia:

„Având puțința să trăiască în așezări slave tot acest timp, fără să fi fost supărați de nimeni, vreo zece sate bulgare și un cătun au putut să-și păstreze amintirea vie a căminelor de acasă. Ei sunt întâlniți trăind până astăzi, cu toată trecerea la catolicism, ca în satele din județele Stara-Zagora și Plevna. Ei păstrează din tată'n fiu ceea ce au mai scump — numele de bulgar.

„Satele în număr de zece și cătunele pe care le locuiesc acești buni bulgari sunt împărțite acum între Iugoslavia și România. Soarta nu le-a surâs de ani de zile, dar nu se plâng. Și ei se arată mulțumiți de autoritățile celor două state care le-au dat o libertate deplină școlară și bisericească.

„Acești buni bulgari luminați nu mi-au cerut decât un lucru: ca patria și conaționalii să-și aducă aminte câte odată de ei, să le trimeată cărți, să le spună cine au

fost Pencio Slaveicov și Ivan Vazov, să le îngăduie să întrevadă că Bulgaria pe care au părăsit-o de atâta timp e azi o țară mică, dar o țară care vrea să înalteze și care se bucură de încrederea țărilor depărtate și vecine; o țară căreia îi pasă de libertatea populațiilor străine care o locuiesc și care se felicită văzând că o mână de bulgari aruncați în miezul Europei civilizate se bucură de toate drepturile școlare și bisericești.

„Le suntem recunoscători celor cari dau aceste drepturi“.

(Din ziarul bulgar „Preporet“).

Iată acum un citat din ziarul bulgăresc „Severno Eho“.

„Invingătorii marelui războiu au mers cu pretențiile lor până la per-versitate, mai ales cei din Balcani cari dintr'o cauză sau alta au frați de-ai lor pe lângă frontierele vecinilor învinși.

„In această privință, patriotarii români au mers până la obrăznicie.

„De nu se vor lua măsuri serioase, nu va mai trece multă vrem și vom vedea alături de școlile bulgare și școli române“.

Așa răspund bulgării toleranței noastre fără margini!

Și totuși ei țipă în fata lumii și ne denunță pe noi ca pe cei mai înverșunați opresori ai minorităților etnice.

Neam de comitați, și pace.

S'a stins din viață la Lugoj pro-

topopul ~~Gheorghe~~ Popovici, unul dintre primii fruntași ai vieții culturale bănățene. În coloanele acestei reviste s'au spus cuvinte bune despre el cu prilejul congresului preoțesc dela Lugoj, ținut în toamna trecută.

Di profesor Nicolae Iorga îi închină în „Neamul Românesc” aceste rinduri:

„Cu protopopul Gheorghe Popovici din Lugoj pierdem nu numai un cleric venerat, dar și un cercetător istoric care-și făcuse probele.

Cartea lui despre unirea cu Roma n'are numai o valoare polemică. Scrie limpede lucruri adânc și simțite sincer. Câtă politică a făcut nu l-a adus niciodată în fața prăpastiei de azi care ne deosebește atâta în momentele chiar când ar trebui să ne iubim mai mult”.

„Graiul Românesc, numărul 11, aduce colaborarea d-lor: Leca Morariu, Ion Ordeanu și Emanuil Bucuța.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**A
apărut !**

**V. PÂRVAN:
GETICA
O protoistorie a Daciei**

**Lucrare însoțită de 462 fi-
guri, 43 planșe și 4 hărți.**

Editura „Cultura Națională” București.

Prețul 800 lei.

Biblioteca „Sămănătorul“ din Arad.

Atragem atenția asupra frumoasei biblioteci „Sămănătorul“ din Arad, pentru popularizarea științei și literaturii românești. Bibliotecile școlilor, bibliotecile populare și peste tot bibliotecă particulară a fiecărui intelectual nu pot fi complete fără numerele *Bibliotecii Sămănătorul* din Arad atât de bogate în materie accesibilă până și cutărui fruntaș de sat iubitor de lectură :

- Nr. 1. Al. Ciura : Frații, schițe din războiu — — — — lei 5.
Nr. 2. V. Stanciu : Cuib de rândunică (schițe) — — lei 10.
Nr. 3. I. Agârbiceanu : Din viața preotească (schițe) — — lei 5.
Nr. 4. Dr. I. Lupaș : Din trecutul ziaristiceii rom. — — lei 5.
Nr. 5. Dr. Ioan Mateiu : Probleme școlare — — — — lei 5.
Nr. 6. A. S. Iorga : La chestiunea industriei naț. — — — lei 5.
Nr. 7. Ion Clopoțel : Insemnări pe răboj lei 5. Nr. 8. I. Barac : Pitelea Gâscariu — — — — lei 5.
Nr. 9—10. M. Gașpar : Blăstăm de mamă, roman — — lei 10.
Nr. 11. Victo. Stanciu : Plantele de leac. — — — — lei 10.
Nr. 22. Colinde, cântecele irozilor și de stea — — — — lei 10.
Nr. 23—25. M. Eminescu : Poezii lei 20.
Nr. 26. Al lu' Ciura : Scrisoare în cealaltă lume — — — lei 5.
Nr. 27—28. I. Clopoțel : Antologia scriitorilor români (G. Lazar, G. Asachi, I. E. Rădulescu, B. P. Muleanu, Al. Hrisoverghi, D. Petrino Al. Depărățeanu, N. Nicoleanu, C. Stamati, V. Cârlova, A. Cantemir, D. Tichindeal, Al. Donici, G. Alexandrescu, A. Pan, D. Bolintineanu. Al. Sihleanu, G. Barițiu, A. Șaguna Tim. Cipariu) — — — lei 15.
Nr. 29—30. (M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, N. Bălcescu, Ion Ghica, A. Odobescu, C. Negruzzi, Gh. Pan, B. P. Hașdeu, C. A. Rosetti, C. Boliac) — — — — lei 15.

- Nr. 31—34. (T. Maiorescu, N. Gane, N. Filimon, I. Slavci I. Creangă, P. Ispirescu, Gh. Coșbuc, Al. Vlahuță, I. L. Caragiale B. Șt. Delavrancea, C. Dob-Gherea, Ion Gorun, I. Al. Brătescu-Voinești, P. Locusteanu, D. D. Pătrăscanu, V. Onițiu și A. Bărșeanu) lei 25.
Nr. 35—38. (N. Iorga, E. Gârleanu M. Sadoveanu, D. Anghel, Șt O. Iosij, I. Al. Basarabescu, S. Pușcariu. I. Adam. I. Ciocârlan, I. Agârbiceanu, Al. Ciura, O. Goga, P. Cerna, E. Pitiș, M. Cunțan, I. Chendi, C. S. Aldea, C. Theodorian, Al. Cazaban, Z. Bârsan, Dr. I. Lupaș, G. Raneti, V. V. Delamarina, G. Galactio, A. Cotruș și M. Codreanu. — — lei 20.
Nr. 39. Toma Cocișiu : Povestiri din natură — — — — lei 5.
Nr. 40. Cântări Naționale și diverse cântece — — — — lei 30,
Nr. 41. Al. L. Morariu : Dela noi, Povești — — — — lei 5.
Nr. 42—45. V. Alecsandri : Poezii vol. I — — — — lei 25.
Nr. 46—48. V. Alecsandri Poezii vol. II. — — — — lei 20.
Nr. 49. Adam Bolcu : Povești și Povestiri — — — — lei 5.
Nr. 50. Mauriciu Jokai : Piticii din Leaotung — — — — lei 5.
Nr. 51—54. Andreiu Mureșanu : Poezii — — — — lei 10.
Nr. 55—56. C. Cehan : Ardealul. Dramă în 4 acte — — lei 10.
Nr. 57. Ilie Hociotă : Din lumea Duhurilor — — — — lei 5.

Nr. 58. V. Alecsandri: Paracliserul Herșcu boccegiu — — lei 5.
 Nr. 59—59|h. V. Alexandri: Teatru. II. (Cinel-Cinel, Piatra din casă. Nunta țărănească — lei 10.
 Nr. 60—60|d. V. Alecsandri: Teatru: III. (Avinte și Pepelea, Stan covrigarul, Barbu lăutarul) lei 5.
 Nr. 61. Volbură Po.ană: Ion Burdud (Viața unui copi până la părăsirea școalei primare) — lei 5.
 Nr. 62—63. T. Murășanu: Cioburi de oglindă — — — lei 10.
 Nr. 64. Prof. Horia Teculescu: Scriitorii ca luptători pentru uniunea neamului — — — lei 5.
 Nr. 65—66. Emil Isac: Cartea unui om — — — — lei 10.
 Nr. 67—68. I. Agârbiceanu: Visurile, Povestiri — — — lei 10.
 Nr. 69. Gavril Todică: Urgiile naturii — — — — lei 5.
 Nr. 70. Sextil Pușcariu: Literatura română — — — — lei 5.
 Nr. 71. Eug. Speranția: Sub niimbul fam liar — — — — lei 5.
 Nr. 72. Al. Mănciulescu: Povestiri lei 5.
 Nr. 73. Vasile Savel: Doine din răsboi — — — — lei 5.
 Nr. 74—74|a. Septimiu Popa: Povestiri — — — — lei 10.
 Nr. 75—75|a. Emil Isac: Notițele mele — — — — lei 10.
 Nr. 76. Ion Montani: Din zile grele — — — — lei 5.
 Nr. 77—79. Prof. I. Georgescu: Ștregarul statului, (Piesă populară în trei acte) — — — lei 15.
 Nr. 80—81. Al. T. Stamatiad: Cățiva scriitor (O. Goga, Șt. Petică, I.C. Săvescu, M. Maeterlink lei 10.
 Nr. 82. A. Cotruș: Versuri lei 5.
 Nr. 83—84. St. Meteș: Moșiile domnilor și boerilor din țările române în Ardeal și Ungaria lei 10.
 Nr. 85—86. Tr. Mager: Aspecte

din Munții Apuseni (Târgul de fete dela Găina, etc. — lei 10.
 Nr. 87—89. Prof. Dr. Gr. Cristescu: Perspective sociale și culturale în lumina evangheliei — — lei 15.
 Nr. 90—92. V. Demetrius: Nuvele alese — — — — lei 15.
 Nr. 93. Elena Farago: Scrisori lei 5.
 No. 94—94|a. Al. Ciura: Iscariot (Sckite) — — — — lei 10.
 Nr. 95—96. Ion Montani: Valul care trece — — — — lei 10.
 Nr. 97. Șt. Meteș: Relațiile Mitropolit. A. Șaguuna cu Românii din Principatele române lei 5.
 Nr. 12. E. Isac: Ardealule, Ardealule bătrân — — — lei 5.
 Nr. 13. G. D.: La stână, schițe trad. de C. Mușlea — — lei 5.
 Nr. 14. I. Băilă: Insurăm pe Victor, Pe povârniș — — lei 5.
 Nr. 15. Dr. I. Lupaș: Luptători pt. lumină — — — — lei 5.
 Nr. 16. Dr. Al. Borza: Din viața plantelor — — — — lei 5.
 Nr. 17. Ioan Georgescu: Dovezi nouă pentru adevăruri vechi. Gânduri și îndemnuri — lei 5.
 Nr. 18. Gavril Todica: Zări din univers — — — — lei 5.
 Nr. 19. Dr. I. Suci: Patimile și moartea lui Isus — — lei 10.
 Nr. 20. Wildenbruch: Lacrimi de copii — — — — lei 5.
 Nr. 98—98. Ch. Lebrun D. Nanu: La mielul alb — — lei 10.
 Nr. 100 George Mihail Zamfirescu: Magnozia — — — — lei 5.
 Nr. 101. Onisifor Ghibu: In jurul catolicismului și a unirii bisericilor — — — — lei 5.
 Nr. 102—103. Const. Sudețeanu: Introducere în sociologia lui Auguste Comte — — — Lei 10.
 Nr. 104—106. Eugeniu Speranția: Generalități de Psihologie individuală și socială — — lei 15.

- Nr. 107—108. Goethe: *Ifigenia în Taurida*, dramă. În românește de Virgil Tempeanu — — lei 10.
- Nr. 109—110. Al. Manculescu: *Tudor Dragomir*. (Povestiri) lei 10.
- Nr. 111—1113 St. Mețeș: *Păștori ardeleni în principatele române* L. 15
- Nr. 114—115. Teodor Murășanu: *Lumini sullate de vânt (Versuri)* lei 10.
- Nr. 116. Al. Las. Moldovan: *Fabule și satire* — — lei 10.
- Nr. 117—128. Adrian Pascu: *Cuibul tăcerii* (schite și nuvele) lei 15.
- Nr. 119. Dr. Seb. Stanca: *Sergentul* (Dramă într'un act) lei 15.
- Nr. 120—122. Perpessicius: *Repertoriu critic* — — — lei 15.
- Nr. 123—124. Sandu Teleajen și Adr. Pascu: *Craiu Vânt* (Poem dramatic în 3 acte) — lei 10.
- Nr. 125—127. E. Lovinescu: *Figuri ardeleni*. (O. Goga, L. Rebreanu T. Maiorescu, St. O. Iosif, I. Agârbicean, Il. Chendi — lei 15.
- Nr. 128—129. Savin Constant: *Autentice... Schițe vesele* — lei 10.
- vesele — — — lei 10.
- Nr. 130—131. Ion Dongorozi: *Signor Berthelotty, schițe* — lei 10.
- Nr. 132—133. Grigorie Alexandrescu: *Fabule* — — lei 10.
- Nr. 134—135. L. Blaga: *Fetele unui unui veac* — — — lei 10.
- Nr. 136—137. Al. Iacobescu: *Icoane și priveshti* — — lei 10.
- Nr. 138. N. Ghiulea: *Ocotirea clasei de mijloc. Chestiunea meseriașilor* — — — — lei 5.
- Nr. 139. Gh. Maior: *Mănăstirea Argeșului* (în 5 acte) — lei 5.
- Nr. 140, N. I. Herescu: *Insemnări literare* — — — — lei 10.
- Nr. 141. Melentie Șora: *Carnetul unui preot* — — — lei 5.
- Nr. 142—143. Const. Cehan-Racoviță: *În cerdacul casei bătrânești*. Povestiri — — lei 10.
- Nr. 144—145. Volbură Poiană: *Fata din Ardeal*. Poem național în 3 acte — — — lei 10.
- Nr. 146—147. O. Ghibu: *Cu gândul la Basarabia* — — lei 15.

**Insistați pe lângă librăriile dela D-voastră, să comande
„Biblioteca Sămănătorul“**

Pentru tot ce privește „*Biblioteca Sămănătorul*“ a se adresa *Librăriei diecezeane din Arad*.

KOPROL Purgativul Ideal
Das ideale
Abführmittel

Curs de șoferi de automobile și mânuitori de autotractoare.

Pentru cursurile de șoferi și mânuitori de autotractoare se dau informațiuni în fiecare zi între orele 2—3 p. m. la dl. Inginer mec. Ștefan Ardeleanu, Timișoara III. Strada Timotei Cipariu No. 7 și între 8—2^{1/2} la dl. Inginer Traian I. Murgu, Atelierele C. F. R. Timișoara.

D. Comșa, Timișoara, Bulevardul Carol No. 62.

spălătoria și boiangeria chimică cea mai bună. Lucrurile se primesc la **Frații Schön**, în Iosefin, în colțul străzii Bonaz și Kossuth și la **Spălătoria Weisz**, în Josefin, Strada Török.

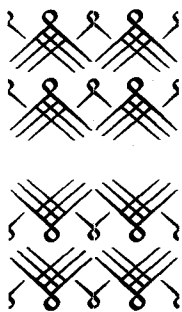
Bánáti Szanatorium Timișoara, Strada Odobescu (Holló ucca) 2.

Modern gyógyintézet, sebészeti, bel, gyermek, ideg, női, orr, fül, gége, bőr és gyermek-betegek részére. Dietikus konyha, legmodernebb gyógytényezők. Röntgen, Rádium, Quartz, diathermia és az egész elektrotherapia, hydrotherapia, mór és fangó kezelések.

Telefon 23-45, 23-46.

Speciális orvosok.

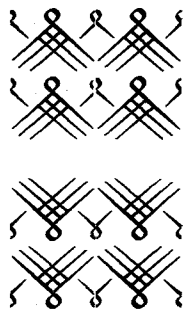
Telefon 23-45, 23-46.

Viile Ioan Brata Ghioroc.

Cele mai delicioase vinuri din
Podgoria Aradului.

Adresați-vă d-lui **Ioan Brata**. Proprietarul cafenelei „**Cornul Vânătorului**”
Arad Strada Eminescu.

Emanoil Bucuța:

Românii dintre Timoc și Vidin

cu un adaus de documente, folklor, fotografii, hărți,

Tipografia „Cartea Românească”

Prețul 60 Lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Banca Timișoarei și Societate Comercială pe Acțiuni.

Fondat : 1906.

Fondat : 1906.

Capital propriu: 128,000.000 Lei,

Centrala : Timișoara, Piața Sft. Gheorghe în palatul propriu.

Filiale : în Timișoara :

Filiala Cetate, Piața Libertăți 3/a. Filiala Iosefin : Blv. Berthelot 11.

Filiala Fabrică : Piața Traian.

In provincie :

Filiala Orșova, Filiala Oravița, Filiala Reșița, Filiala Sănnicolaul-mare,
Filiala Lugoj, Filiala Jimbolia, Filiala Periamos, Filiala Comloșul-mare

Cea mai sigură fructificare a capitalului. Efectuarea tutulor
ooo transacțiunilor bancare în țară și străinătate. ooo

Se recomandă următoarele lucrări pentru
Biblioteca Tipografului

Almanahul Graficei Române

Pe anii 1924, 1925, 1926 și 1927, 140-180-120 pagini ilustrate și cu suplimente artistice. Calendar și tabele practice. Lei 40, 50 și 60.

Vocabularul tipografului

De: V. Molin.

Tezaurul terminologiei noastre. Tabelă pentru corecturi Lei 40.

Colecțiuni de lucrări grafice

Intocmite de: V. Molin.

Un volum mare cu numeroase modele pentru diverse imprimate moderne. Lei 50.

Grafica noastră de azi

De: V. Molin.

O trecere în revistă și scurte considerațiuni în legătură cu afișul artistic. (Cu planșe). Lei 25.

Construcția de caractere

De: V. Molin.

Curs instructiv pentru cei cari doresc să fie inițiați în metoda de a construi și desena litere. Lei 25.

Desvoltarea tehnică la începuturile tiparului

De: V. Molin.

Un interesant studiu tehnic în legătură cu istoricul tiparului, (Cu planșe). Lei 30.

Album memorativ

De: V. Molin.

Cuprinde galeria tuturor frunțașilor tiparului nostru din trecut și contimporan. Biografii, monografii și portrete. Lei 100.

Xilografia

De: V. Molin.

Istoricul și tehnica acestei arte reproductive, cu numeroase clișee și planșe. Lei 30.

Zincografia

De: V. Molin.

Noțiuni pentru tipograf. Lei 25.

EXEMPLARUL
LEI 30

BANATUL

REVISTĂ CULTURALĂ

EXEMPLARUL
LFI 30

ANUL II.

DIRECTOR: A. COTRUȘ

No. 11/927.

Administrația :
COLONEL WILHELM THIERRY
Timișoara, Piața Unirii 6.

ABONAMENTUL PE UN AN: 360 LEI. — — — — — PENTRU AUTORITĂȚI: ÎNDOIT

Casa de comerț „Activa”

Deposit de vin de Drăgășani
en gros

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Deposit de aparate Radio

Timișoara

Splașul Begheului No. 1. Telefon 18-98.

Banca Industriașilor și Comerci- anților Români Soc. Anon.

Arad, Bul. Regina Maria No. 17.

Instituție creată anume
pentru sprijinirea industri-
așilor și comercianților
oooo români. oooo

Face tot felul de operațiuni de bancă

„Locuința Artistică”

Societ. în comandă a tâmplărilor români Arad
Palatul Domeniilor (colțul străzilor
Horia-Gheorghe Popa.)

Lucrează: Mobilă artistică, aranjamente
complete (pentru hoteluri, cafele etc.)

Biroul: „Banca Industriașilor și
Comercianților români”, Arad.